

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Юлія АСАФАТ,

курсант 114 н.г. навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, старший
викладач кафедри тактичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ

Олександр ВОЛЯНЮК

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

У сучасному світі воєнні конфлікти є складною реальністю, яка ставить під загрозу не лише територіальну цілісність країн, а й безпеку та громадський порядок. Роль правоохоронних органів у таких умовах стає надзвичайно важливою, вони забезпечують стабільність, захищаючи права та інтереси громадян. Дане дослідження присвячене аналізу ролі правоохоронних органів у забезпеченні громадського порядку в умовах воєнного конфлікту, виявленню факторів, що впливають на їх ефективність та розробці шляхів оптимізації їх діяльності.

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнним станом є особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

З початку повномасштабного вторгнення РФ, функціонал підрозділів МВС змінився на 70 відсотків. Окрім охорони правопорядку та безпеки, до обов'язків поліцейських додалися виявлення диверсійно-розвідувальних груп, розслідування воєнних злочинів (що складає 40 % від загальної кількості проваджень), організація роботи блокпостів, евакуація мирних жителів. Впродовж 2022 року оператори служби «102» забезпечили реагування на понад 8 млн викликів громадян. Завдяки превентивним заходам торік на

14 % менше вчинено кримінальних правопорушень – 260 тисяч. Зниження майже на 40% крадіжок, хуліганств та звалтувань, удвічі менше розбійних нападів та пограбувань, на 15 % – тяжких тілесних ушкоджень з смертельними наслідками, на 6 % – тяжких тілесних ушкоджень⁹. Разом з тим, повномасштабне вторгнення РФ призвело до масового вчинення її військовослужбовцями воєнних злочинів на тимчасово окупованих територіях України. Кількість особливо тяжких злочинів на цих територіях зростає у 2,7 рази. Зокрема зі злочинними діями окупантів пов'язано збільшення кількості вбивств, незаконних заволодінь транспортними засобами [2].

Виклики повномасштабного вторгнення РФ актуалізували реалізацію положень Закону України «Про участь громадян у охороні публічного порядку і державного кордону». Як зазначили в Національній поліції України¹⁵, громадські формування, створені відповідно до цього Закону, співпрацюють з поліцією не тільки щодо забезпечення громадського порядку, а й у проведенні превентивних заходів щодо виявлення агентури ворога, розвідувальних груп та щодо безпеки на територіях громад, де ведуться чи велися бойові дії. Органи місцевого самоврядування, створюючи громадські формування, за потреби можуть забезпечувати їх службовими приміщеннями, необхідним інвентарем та засобами зв'язку, паливно-мастильними матеріалами. Створення громадського формування при ОМС може відбуватися з ініціативи поліцейського офіцера громади або активних жителів громади.

Слід зазначити, що обмеження прав і свобод людини в умовах дії правового режиму воєнного стану мають відповідати певним принципам міжнародного права прав людини. Аналіз норм міжнародного законодавства свідчить, що можливість обмеження конституційних прав і свобод людини державою допускається усіма міжнародно-правовими актами, які регламентують права і свободи людини, але не кожен міжнародно-правовий акт конкретизує перелік підстав таких обмежень. Як зазначає О.В. Сенаторова, більшість прав і свобод людини, закріплених у Європейській конвенції прав людини і Протоколах до неї, не є абсолютними, тобто, можуть бути обмеженими заради суспільного блага чи захисту прав інших осіб [3].

З урахуванням зазначеного, підсумовуємо:

1. Введення в Україні правового режиму воєнного стану є правовою підставою для запровадження законодавчо визначених обмежень прав і свобод людини, також запровадження обмежувальних чи примусово-зобов'язувальних заходів, адресатами яких є фізичні та юридичні особи.

2. Обов'язковою умовою обмежень прав і свобод людини є дотримання принципів легітимності, законності, верховенства права, правової визначеності, дотримання балансу інтересів особи, суспільства та держави.

Список використаних джерел

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>.
2. <https://www.npu.gov.ua/timeline?&type=all>.
3. <https://wiki.legalaid.gov.ua/>.
4. <https://www.kmu.gov.ua/>.

Грина БАЗИЛЯК,

здобувачка ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ

Юрій КРИВИЦЬКИЙ

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЖИМУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Демократичний державний (політико-правовий) режим як один з елементів форми держави є станом політичного життя суспільства, за якого державна влада здійснюється на основі принципів реальної участі громадян у формуванні державної політики, утворенні та діяльності державних органів, дотримання прав і свобод людини [1, с. 57]. Державний режим пройшов довгий етап становлення, адже зародився в часи Стародавньої Греції. Його описували та досліджували його вплив на суспільний розвиток такі великі філософи як Демокріт, Сократ, Арістотель, Платон та ін. У свою чергу демократичний державний режим базується на принципах рівності населення, дотриманні основоположних прав і свобод людини, вільному волевиявленні та управлінні державою. Демократична держава не лише проголошує, а й забезпечує за допомогою юридичних і соціальних гарантій дотримання цих прав та рівність народу перед законом.

Формування демократії в правових державах є природнім і логічним, що стосується власне й України також. У ст. 1 Основного Закону – Конституції, зазначено: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» [2]. Проте повномасштабне вторгнення Російської Федерації внесло свої корективи у функціонування демократичних інститутів держави. Воєнний стан впливає на внутрішньополітичний простір, роботу ЗМІ, доступ до публічної інформації, роботу державних інституцій тощо. Це особливий період функціонування держави, тому деякі обмеження у сфері прав людини є цілком виправданими, та передбачені Конституцією України. Однак усі обмеження, невиконання органами влади певних повноважень мають бути обґрунтовані.